

Enying

Készítette: Völgyi Patrícia

Székesfehérvár, 2002. április 10.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4. oldal
1. Fejér megye bemutatása	5. oldal
1.1 Fejér megye története a kezdetektől napjainkig.....	5. oldal
1.2 A megye földrajzi adottságai	7. oldal
1.3 A vízrajz	7. oldal
1.4 Növénytakaró, állattani értékek	8. oldal
1.5 Éghajlat	9. oldal
1.6 Üdülés és idegenforgalom területi jellemzői	9. oldal
2. Enyingi kistérség	11. oldal
3. Enying	13. oldal
3.1 A város rövid története kezdetektől napjainkig	13. oldal
3.1.1 A város jellemző adatai napjainkban	17. oldal
3.2 A település természeti adottságai	18. oldal
3.3 Kultúra és oktatás	19. oldal
3.3.1 Művelődési Ház	19. oldal
3.3.2 Vas Gereben Városi Könyvtár	20. oldal
3.3.3 Tinódi Lantos Sebestyén Református Zenekör ..	22. oldal
3.3.4 Török Bálint Általános Iskola	23. oldal
3.3.5 Bocskor István Gimnázium	24. oldal
3.3.6 Városi Óvoda	25. oldal
3.3.7 Városi Bölcsőde	26. oldal
3.4 Enying sporttörténete	26. oldal
3.5 Egészségügy	27. oldal
3.6 Vallási élet	29. oldal
3.6.1 Nepomuki Szent János római katolikus templom ..	29. oldal
3.6.2 Református templom	30. oldal
3.6.3 Evangélikus templom	30. oldal
3.7 Mezőgazdaság, ipar, kereskedelem	31. oldal
4. Befektetési és fejlesztési lehetőségek Enyingen	32. oldal
Összegzés	34. oldal
Irodalomjegyzék	35. oldal

Bevezetés

Dolgozatom témájaként Enying város bemutatását választottam. Az indoklás magától értetődik, hiszen ez a település lakhelyemül és az életem színteréül szolgál. Csendes, nyugodt kisváros itt a Mezőföld közepén. Arculatát a mezőgazdaság határozza meg, de napjainkban ez átértékelődni látszik. Megszűnnek a termelő szövetkezetek, átalakulnak családi gazdaságokká. Mivel Enying város polgárainak nagy része a mezőgazdaságban érdekelt, egyre többen válnak munkanélkülivé és veszítik el saját, illetve családjuk megélhetését. Azt mondják, leleményes ember a magyar. Eme szép gondolatot elemmezve rájövünk, hogy mégsem lehet ilyen tragikus a helyzet. Ki kell használnunk a Balaton közelségét, mind infrastrukturálisan, mind gazdaságilag, mind a munkalehetőségek tekintetében. Enying egy Dél-dunántúli város, ezáltal sokkal előnyösebb helyzetben van a fejlődés útján, mint a Kelet Magyarországon fekvő sorstársai. Fel kell nyitnunk az emberek szemét, és ki kell bővítenünk ismereteiket, lehetőségeiket. Mint Enyingen élő fiatalnak nekem is érdekem, hogy a jó irányba mozduljon ez a város. Rajtam kívül más és mások is meglássák e kicsiny városban rejlő nagy lehetőségeket. Szeretném, ha az embertársaim jobb körülmények között, nagyobb kulturális javakban bővelkedhetnének.

Ez a dolgozat bemutatja a dicső múltat, a szürke jelenet és az olkópzolt jövőt. Tudom, változtatni nehéz és egyedül kilátástalannak tűnik, de egységben az erő! Fogjunk össze és tegyük szebbé, jobbá mindennapjainkat, hogy elmondhassuk majd gyermekeinknek, unokáinknak, hogy ezt a várost mi ébresztettük fel. Remélem, hogy ez által tájékozottabbakká válnak, és bátrabban nyitnak majd kaput a jövő rögös, de ígéretes útja felé.

1. Fejér megye bemutatása

1. 1 Fejér megye története a kezdetektől napjainkig

A megyében körülbelül 20 ezer évvel ezelőtt Csóron, Nadapon és a Duna-menti löszfennsíkon kerültek elő az 1. emberi településre utaló nyomok. Ezek kis vadásztelepülések voltak, csontból faragott szerszámokkal és jó minőségű kőeszközökkel. A neolitikum idején kezdődött a terület benépesedése. A Bicske-Galagonyáson előkerült leletek világhírűek, mert a közép-kelet európai térségben előkerült közösség hagyatékát ezen a néven tartja számon a történettudomány. A bronzkorban jelentősek voltak a Vátya-kultúra méretes földvárjai, melyek jelentős része megyénkben található. Ezek közül is kiemelkedik Pákozdi vára, mely feltehetőleg a korszak fejedelmi központja volt. Fehérvárcsurgón a vaskorban hatalmas méretű halomsírokat és fejedelmi földvárakat találtak. A Pákozdi és Sárbogárdi forrásszentélyek feltalálásával kerültek elő a kelták hitvilágának nyomai. A hadseregek a római hódítás korai szakaszában a stratégiai pontokat foglalták el: Gorsiumot, Baracsot, Dunaújvárost és föl végig a többieket, egészen Aquincumig. A császárkultusz székhelye Gorsium lett. Az 500-as évek elején egy Duna-menti letelepedésre a germán longobárdok népe tett kísérletet. Az avarok bejövetele szakította félbe alig ötven éves uralmukat. 568-tól, egészen Árpád magyarjainak honfoglalásáig folyamatosan települtek be keleti, lovasnomád népek a Kárpát-medencébe. 895-900 körül a honfoglaló magyarság megszállta a megye területét. A fejedelmi törzs szálláshelye lett, melyet központi fekvésének köszönhetett. Géza fejedelem lakóhelyet épített ki a Sárrét mocsarai felett, mely I. István uralkodása alatt a területi alapon szerveződő királyi vármegye székhelye lett. A XVI. század közepéig az uralkodók koronázási és temetkezési helye volt. Fejér vármegye oklevélben először 1009-ben fordult elő. A török hódoltság előtt a megye területéhez tartozott a Duna-Tisza közén elhelyezkedő Solt-szék területe is. Nemesi vármegyévé a XIV. század közepén alakult át. A honfoglaló magyarság,

mellé a megye területére települtek a területi autonómiát élvező avarok és a XV. században Hantos központtal kapitánysággá szerveződő kunok.

Az 1543 és 1688 közötti török uralom a megye népeinek és településeinek életében törést okozott. Ennek köszönhetően a XVII. század folyamán Veszprém és Komárom megyéhez kerülnek a velük szomszédos Fejér megyei területek. A török uralom a népesség csökkenését, valamint a falvak és az anyagi javak pusztulását eredményezte. Székesfehérvár városi rangját és jogait 1703-ban nyerte vissza. A XVII. század folyamán magyar, német és szlovák telepesek érkeztek a magfogyatkozott lakosság helyére. A szatmári béke (1711) után indulhatott csak meg a megye újjáépítése. A XVIII. század végére igazi agrárkultúra alakult ki a telepesek nyomán. 1767-ben három járásra (Sármelléki, Bicskei, Csákvári) osztották a benépesülő megyét. Az 1832-36. évi országgyűlésen a Fejér megyei követek az addig érvényben lévő törvények alapján álltak, vagyis szerintük a Fejér megyei paraszt még nem érett meg az önállóságra. Az önkényuralom másfél évtizede alatt, tehát a szabadságharc leverése után jelentősen előrehaladt a tőkés társadalom fejlődése. 1869-ben 17 mezőváros, 1 szabad királyi város, 72 falu, 15 községesített pusztta és 273 major volt Fejér megyében. 1866. és 1905 között a nagybirtokosok a kormánypárt, a középbirtokosok pedig az ellenzék védelmében léptek fel. 1919. augusztus 7-től október 12-ig a megye északi része román megszállás alatt volt. A két világháború közti évtizedeket újra a mágnás körök uralmi dominanciája határozta meg. 1944. március 19-én német alakulatok jelentek meg Székesfehérváron és elfoglalták a katona létesítményeket. A világháború után a megyében a Kisgazdapártnak volt tömegbázisa. 1956. november 4-én Székesfehérvár, november 7-én pedig Dunaújváros (Sztálinváros) hősie helytállását törte meg a szovjet katonai beavatkozás. Az 1960-as évek elejétől térségünkben megindult gazdasági, főleg ipari fejlesztés pozitív hatással volt a lakosság életszínvonalára. Az 1989-90. évi politikai rendszerváltásban a polgári ellenzéki pártoknak, az újjászerveződő és újonnan alakuló csoportoknak, valamint az egyesületeknek volt szerepük.

Fejér megyének ma két megyei jogú városa (Székesfehérvár, Dunaújváros), hét városa és 98 községe van. A megye területe 4373 km^2 , lakossága 426 000 fő, népsűrűsége $97,5 \text{ fő/km}^2$. A megye legsűrűbben lakott kistérsége a Székesfehérvári és a Dunaújvárosi.

1. 2 A megye földrajzi adottságai

Fejér megye északi területe a Dunántúli-középhegység, déli régiója az Alföld nagytáj része. A Dunántúli-középhegység megyénk területére eső középtájai: a Vértes Velencei hegyvidék, és a Bakonyvidék. Az Alföld Fejér megye déli részét elfoglaló középtája a Mezőföld.

A Bakony hasznosítható ásványkincsei a barnaköszén, melynek lelőhelye Balinka, a bauxit, melyből legtöbb Iszkaszentgyörgyön található valamint a falazó mészkő melyet Bakonycsernyén bányásznak.

A Vértes hegység töréses táblás röghegység fő tömege dolomit. Legjelentősebb ásványi anyagai a bauxit és a barnaszén. Hasznosítható nyersanyagai a mészkő, a dolomitmurva, a bauxit, a barnaköszén valamint a falazó-és vakolóhomok. Ezeknek többsége Gánton Mórton és Csákberény környékén található.

A Velencei- hegység és a Vértes közti területet pannóniai alapú löszhátak fedik, a völgyeket folyóvízi üledékek borítják.

1. 3. A vízrajz

Fejér megye vidéke részben a Duna, részben a Sárvíz vízgyűjtő területéhez tartozik. A megye nagyobb vízfolyásai a Dunántúli középhegységben erednek és délkelet felé a Duna irányába folynak. Területükön több-kevesebb lefolyástalan lápos rész található. Jelentősebb állóvizek a Velencei-tó és a Bicskei tavak. Ezeken kívül vannak még itt kisebb-nagyobb mesterséges tavak is.

A talajvíz átlagos mélysége 2-3 méter, a szintingadozás mértéke általában 1, 5-3 méter. A löszplatókon igen mélyen talajvíz van, melynek ingadozása nem

jelentős. Ennek ellenére az elmúlt években egy lassú süllyedő folyamat figyelhető meg. Az ország legnagyobb karsztvíz készlete a Dunántúli középhegységben helyezkedik el. A megye ásványvíz forrásai Mohán és Székesfehérváron találhatók. A megye délkeleti részén található termálvizek adottsága összességében nem túl kedvező. Termálkút Gárdonyban, Dunaújvárosban, Vajtán és Lajoskomáromban működik.

1. 4. Növénytakaró, állattani értékek

Növényföldrajzi szempontból a Dunántúli középhegység a Bakony-vértesi flórajárásba, a Mezőföld pedig az Alföld flóraidékéhez tartozik. Az előbbi, botanikai értékekben gazdag, legváltozatosabb területe a Vértes. Erre a tájegységre jellemző erdők a bükkösök, gyertyános-tölgyesek és a szurdokerdő. Előfordul még több alhavasi és magashegyi növényfaj is. A Mezőföld pedig botanikai ritkaságokban gazdag, mint például a tátorján, a méhbangó és a pókbangó. A Bakony keleti részére ritka növénytársulások jellemzők. E ritkaságok közé tartoznak a dolomiton található, jégkorszak idejéből visszamaradt növények. A Velencei-tó keleti részének meghonosult növényei a mocsári kosbor, séd-kender és a vizirence. Nyugati medencéjére 6-8 négyzetkilométernyi úszó lágvilág jellemző. A Dinnyés-Fertői területet száraz sztyepprétek borítják.

A megye állatvilága rendkívül változatos. Gerinces fajok közül a lápi póc a legjellemzőbb. A kételtűek és hüllők összes jellegzetes faja megtalálható a megyében. A 400 hektáron fekvő Velencei-tavi madárrezervátum 29 madárfajának védelmét szolgálja, hogy a jelentősebb területek az úgynevezett „Ramsari-egyezmény” hatálya alá kerültek. A megyében a vadászható gerinces fajok állománya stabil.

1. 5. Éghajlat

Fejér megye a Kárpát-medence közepén, annak szél-és csapadékarányában helyezkedik el. A területen jelentős éghajlati eltérések adódnak, melynek okai a nagy kiterjedésű összefüggő vízfelületek, a talaj és a növénytakaró okozta klímamódosító hatások. Ennek következményeképp a megye két, markánsan különböző területre oszlik: a Dunántúli-középhegységhez tartozó és a Mezőföldre tartozó területekre. A Dunántúli-középhegység hegyvidéki területének éghajlatát mérsékelt hűvös és száraz klíma jellemzi. E vidéken a szélenergia, helyenként a napenergia hasznosítása is szóba jöhet, csak úgy, mint a Mezőföldön, amely a Dunántúl legszárazföldibb tája.

1. 6 Üdülés és idegenforgalom területi jellemzői

A megye természeti- táji és környezeti értékei révén igen vonzó az idegenforgalom számára. A természeti és táji értékek a települések 70%-ában fordulnak elő, épített környezeti értékek pedig 80%-ában találhatók. Az említett 70%-ot a következő tájegységek alkotják: a Velencei-tó, amely Magyarország harmadik legnagyobb állóvize, a Vértes-hegység, melynek környezete többnyire védett terület, a Bakony keleti lejtői, a Duna mente Ercsőtől Baracsig, a Sárvíz-völgy védett vízi élővilága, és a Gárdony, Lajoskomárom, Vajta, Dunaújváros termálvíz lehetőségei. Az épített környezeti értékek közül legfontosabbak a Székesfehérvár királyváros védett történeti központja, Tác-Gorsium régészeti területe. A szállásférőhelyek mennyisége és minősége az országos átlaggal egyenesen arányos. A megye szállásférőhelyeinek 42%-a kemping, 22%-a szálloda, 17%-a fizető-vendéglátás, 10%-a turistaszállás, 5%-a panzió, 4%-a nyaralóház. A megye teljes területére jellemző a magánpanziók és a fizető-vendéglátás számának növekedése. A szállásférőhelyek többsége a városokban és a Velencei-tó üdülőkörzet területén található. A megye déli térsége igen csekély szállásférőhellyel rendelkezik, a külföldi vendégek igényei alatt

maradnak. Ennek következtében a külföldi vendégforgalom az országos átlaghoz képest alacsony. Az egy főre eső vendégéjszakák száma az országos átlagot eléri. A megye területére jellemző a belföldi turizmus. Jelenleg a helyi gazdaságban az idegenforgalom csak a települések 10%-ában meghatározó jelentőségű. A megyére az idegenforgalom tartós jellege nem jellemző, a hétvégi, kiránduló, tranzit jelleggel azonos nagyságrendű. A megyében a települések 45%-a valamilyen idegenforgalmi szerepkörrel rendelkezik. Fejér megye idegenforgalmának területi megoszlása a következő képpen alakul:

- ❖ Kelet Bakony
- ❖ Vértes-hegység
- ❖ Velencei-tó
- ❖ Duna mente
- ❖ Sárvíz-völgye
- ❖ Balaton környéke
- ❖ Székesfehérvár

A megye északi részére jellemző, hogy aktívabbak a térségek közötti kapcsolatok. A megye déli részén a kapcsolatok még sem a térségek között, sem a szomszédos megyék felé nem található meg. Az elemzések bizonyítják, hogy a megye idegenforgalma az ország idegenforgalmát – mint a Budapest-Balaton között fekvő dunántúli, pannon vidék - értékőrző, változatos kínálatával szolgálni tudja, és ugyanakkor a megye lakosságának jelentős megélhetési lehetőséget is nyújthat.

szállásférőhellyel alig rendelkezik, üdülőterületei minimális kapacitásúak. A kistérség egyetlen, szállásférőhellyel rendelkező célpontja Dég. Turisztikai tevékenységek közül a vadászat, a horgászat és a falusi turizmus léteznek, mindemellett Lajoskomáromban termálfürdő létesítése van folyamatban. Középfokú humán infrastruktúra ellátottsággal teljes körűen Enying, részlegessel Mezőkomárom rendelkezik. A kistérség közúti tengelye a 64. számú főút, mely a Balaton-partot, Enyinget és Simontornyát köti össze. Enying és a Balaton déli háttértelepülései között hiányzik a közlekedési kapcsolat. A kerékpárturizmus lehetőségei a kistérségben megtalálhatók. Közműellátás szempontjából a terület részlegesen ellátott. A vízellátás 100%-os, szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 15-30%-os, vezetékes gázellátás a lakások 50-70%-ában található. A Mezőföldi Önkormányzatok Társulása a kistérség teljes területére kiterjed, amelyhez a szomszédos kistérségből Mezőszilas is csatlakozott. Káloz a városok vonzáskörzetéből kiesve nem vesz részt a társulásokban. Enying bizonyos mértékig Siófok funkcionális vonzáskörzetéhez is hozzá tartozik.

VAS GÉPEREN
VÁROSI KÖNYVTÁR

3. Enying

3. 1 A város rövid története kezdetektől napjainkig

Enying fejlődéstörténetét nagymértékben meghatározták az ország és népének történelmi eseményei. A város átélt nagy történelmi viharokat, társadalmi változásokat, a honfoglalástól egészen a ma történetéig. Ezek az események döntően hatottak a mai településszerkezetének kialakulására és további fejlődésére. Enying története a pusztaszeri törvényhozó gyűlés idejével kezdődött. Ekkor vált a település és környéke a fejedelmi törzs birtokává. A környék központi fekvése miatt alkalmassá vált arra, hogy a fejedelem erről a környékről kormányozza a Duna-medence peremvidékeit is. Nyájai pedig jó legelőt találtak rajta. Ezekben az időkben a magyarság szívesen választotta lakóhelyéül a nádasokkal és vizekkel körülvett területeket. Ennek az volt az oka, hogy ezek védelmet nyújtottak a külső támadásokkal szemben. Enyingről a legkorábbi adatok 1138-ból származnak, melyek alapján következtetni lehet arra, hogy már ekkor bizonyos fejlettséggel bírt. Ebben találhatjuk a Casmer nevet, mely Enyingen az egyetlen kenyérsütő neve volt. Ez egy bizonyítéka annak, hogy a faluban már ekkor foglalkozott a lakosság mezőgazdasággal.

Nevének alakulása: 1270. Enyng, 1463. Enyegh, 1573. Venyng

A tatárjárás során a mezőföldi települések elnéptelenedtek és ez nem volt másként Enying, Kustyán, Hódos és Páta falvakban sem. A tatárok kitakarodása után a lakosság lassan visszaszivárgott Enyingre. Hozzájuk csatlakozott az előbb említett három falu lakossága is. Számukra nagyobb védelmet nyújtott a mocsarakkal, nádasokkal körülvett település, mint előző lakhelyük. 1384-ben Enying birtokosa a veszprémi püspök lett. Őt követte 1400-1428-ig az Arácsi család, melyek enyingi részét Vitay Lászlónak és Marosi Nemes Mihálynak adják át. A XV. Században a Török család birtokolja Enyinget. Először Ambrus királyi udvarnok, majd Imre (Ambrus fia), aki már használta az enyingi előnevet. Őket a híres nándorfehérvári bán, Török Bálint követte, akit 1521-ben javaitól megfosztottak és száműztek, mert feladta várát. Kastélyukat felváltva

fortalitiumnak, várkastélynak, nemesi úrilaknak nevezik. 1488-ban Enying már nagyobb település volt. A Batthyány család II. Lajostól kapta a várost adományba és birtokolta egészen a jobbágyfelszabadításig. A Török család sármelléki javainak az úgynevezett „Sármelléki Tartomány”-nak központjává Enying vált, melyet a XVIII. Századtól enyingi uradalomnak neveznek. 1541-ben a település Batthyány Ferenc birtoka. Török Bálint fiának, 1562-ben íródott leveléből tudjuk, hogy Enying ebben az időben török végház volt, helyőrsége a távolabbi harcokban is részt vett. 1564-ben, a török ostrom alatt a falu leégett. A török közigazgatás szerint Enying a simontornyai szandzsáksághoz tartozott. A végvári harcok időnként azt eredményezték, hogy a hódoltsági terület ismét királyi fennhatóság alá került. Az akkori vár a mai református templom területét is magába foglalta és ma már csak a régi várfal romjai találhatók meg a városban. 1685-ben a falu telkeinek fele lakatlan. Amikor 1688-ban Enying végleg felszabadult a török hódoltság alól, csak öt jobbágy család lakott itt. A település 1696-ban Babocsay Ferenc birtokába került. A Rákóczi szabadságharc idején a község parasztjai is csatlakoztak a felszabadítást hozó csapatokhoz. Ebből az időből származik két menlevél. Az egyiket II. Rákóczi Ferenc adta ki, mely védelmébe vette a falut. Ez a második világháborúban elveszett. A másikat Bercsényi Miklós kuruc vezér adta ki 1706-ban. Ez a menlevél a veszprémi levéltár birtokában van. Az 1707-es év elején Rabutin tábornagy megszállta Enyinget. 1710-ben a település földesura, Babocsay Ferenc kuruc tábornok Romhánynál hősi halált halt. Csak az 1720-as évektől lehet békésebb fejlődésre számítani. Az 1700-as évek második felében Enying visszakerült a Batthyányiak birtokába. Ekkor szépen fejlődött a falu, a lakosság fő foglalkozása az állattenyésztés volt. A földeken mindenki ott annyit szántott, vetett, ahol és amennyit akart és meg tudott művelni. Az elpusztult házakat újjáépítették és a zárt település a mai Enying gerincvonalában alakult ki. Az enyingi uradalom birtokigazgatását a XIX. Század elején szervezték meg, ennek értelmében hozzá tartozott Fejérből Battyán és Polgárdi, Somogyból Hidvég, Veszprémből Mezőkomárom és ezek nagy számú pusztái. Falujellegét nem vetkőzte le a település, annak ellenére sem, hogy már a XVIII. Században uradalmi központ

volt. Batthyány Lajos a Fő utca nagyobb arányú rendezését hajtotta végre, megszüntette a zezugos kanyarulatokat és ő maga jelölte meg a széles utca irányát. Amelyik ház útba volt, annak máshol segítette felépítését. Az ő segítségével épült fel a református templom is 1789 és 1892 közt, melynek építőanyagát teljes mértékben ő adta. A XVIII. Században építették az uradalmi épületet, mely a kastély mellett áll. A műemlék jellegű épület a mai napig is jó állapotban van. 1810. Körül ugyancsak a Batthyányak építették a klasszicista stílusú kastélyt, amely ma a Szabadság tér 1. számú épület. 1840-ben a nagy építkezések sorát a római katolikus templom építése követte, melyet herceg Batthyány Fülöp építtetett és ma műemléktemplom. Ebben az időben mindkét egyháznak külön elemi iskolája volt és ezeket az illető templom közelében építették. Az 1848-as szabadságharc harcaiból Enying lakossága is kivette a részét. Az Országgyűlés képviselője ekkor Bocsor István volt, aki 1807-ben, városunkban született. Szülőháza a ma Petőfi utcának nevezett részre nyúlt le. A szabadságharc leverése után az addig Batthyány birtok a Draskovics grófok birtokába került. Ezekben az évtizedekben Enying már mezőváros arculattal bírt. A település járásszékhelye 1867-ig a szomszédos Balatonbozsok volt. A város a kiegyezés évében járási székhely lett, ide költöztek a járási hivatalok és intézmények. Ezek a körülmények Enying további növekedésére nagy hatással voltak. A ma is döntően mezőgazdasági jellegű városban a XIX. század végén megkezdődött egy bizonyos mértékű iparosodás. 1880-ban állomásépületével együtt megépült a Veszprém-Dombóvári vasútvonal és a század végén már postája és távíróhivatala is volt az akkori falunak. 1899-ben épült Takarékpénztára ma az OTP helyi kirendeltsége. Ezekben az években épült tovább a Rákóczi utca, fejlődött ki a Malomsor valamint a Dózsa György utca. A fellendülés folytatódik a XX. század elején is. 1912-ben felépítették a Községházát, ami jelenleg is a Városháza épülete. Az 1920-as évek elején a vasútállomás mellett megépül a Trans Danubia Rt. tulajdonában lévő gőzmalom. Ennek termékeit Európa legtávolabbi országaiba, sőt még Egyiptomba és az Egyesült Államokba is szállították. Az első világháború után a Nagyatádi-féle földreform adott további dinamizmust a település előrehaladásának. Házzal nem

rendelkező parasztokat, kisiparosokat, volt cselédeket juttatott házhelyhez ingyen vagy hosszúlejárati vételár ellenében. Ekkor alakult a város „Újfalunak” nevezett része is, ahol a sportpálya is létesült. Ezután bitumeneztek le több utcát is. A központi vízellátó rendszer kiépítését az 1930-as években kezdték el. Ennek első lépése egy közkút elhelyezése volt a tűzoltószertár előtt. 1938-ban építették az evangélikus templomot a Batthyány téren. A század elejétől a felszabadulásig a Csekolics család birtokolta városunkat. Ebben az időben is megindult a földreform, melynek következtében új községrészek alakultak ki. A Minisztertanács 1950. március 16-i hatállyal Fejér megyéhez csatolta a Veszprém megyei Enyingi járást, több községével együtt. Enying 1970-ben nagyközségi rangra emelkedett, melynek következtében a településen erőteljes fejlődés indult meg. 1829-ben 2117 lakosa volt Enyingnek, ez a lélekszám 1960-ig 6417 főre emelkedett, tehát a XIX. század elejétől a lakosság száma felfelé ívelt. A város dicső múltját tükrözik az I. és II. világháborús emlékművek is. Egyik ilyen az Árpád szobor, mely két méteres alkotás. Egyik kezében kardot tart, másikban pedig egy zászlót hajt a hősök emléke előtt. II. világháborús emlékmű a Turul szobor, mely az általános iskolával szemben található. Tövében minden évben ünnepi beszédeket és megemlékezéseket tartanak a város polgárai. A szomszédos Balatonbozsok 1966. október 1-én egyesült közigazgatásilag Enyinggel. Ez a község szintén régi település volt Veszprém megyében, már 1082-ből találunk róla írásos emléket. Tulajdonosai a Jankovics család és más nemesek voltak. Az 1848-as szabadságharcban ugyanúgy részt vettek, mint az enyingiek. Mivel Bozsok a nemes urak fészke volt, így a Bakonyból kellett hozni munkásokat az aratásra és nyomtatásra. A kiegyezésig Balatonbozsok járásszékhely volt, Enying is illetékessége alá tartozott. Ez a község az átutazók pihenőhelye volt, sok vendégház szolgálta az áthaladók kényelmét. A 64-es úttól nyugatra lévő dombon található Árpádkori temploma, melynek tetőzetét a törökök lerombolták, de az ablakmélyedések eredetiek. Nyolcvan centiméter vastag fala kőből épült. Ez szintén egy II. világháborús emlékmű. A 64-es út mellett húzódik a mai település gerince, ahol ma is lakóházak vannak. Régen itt találhatták a főszolgabírói hivatalt és a

járásbírószékhely. 1977. Április 1-én Enying társközségévé vált Mátyásdomb. A település 1992-ben emelkedett városi rangra, de arculata még ma is nagyközség jellegű.

3.1.1 A város jellemző adatai napjainkban

- ◆ Népeség: 7392 fő
- ◆ Aktív keresők száma: kb. 3300 fő
- ◆ Aktív keresők átlagjövedelme: kb. 55000 Ft/hó (bruttó)
- ◆ Munkanélküliségi ráta: 15, 5%
- ◆ Közigazgatási területe: 8278 ha (kb. 83 km²)
- ◆ Településrészek: Enying, Balatonbozsok, Alsótekerespuszta, Kabókapuszta, Leshegy-Ófalu, Kispuszta, Öreghegy
- ◆ Belterület: 588 ha
- ◆ Külterület: 7690 ha
- ◆ A város országon kívüli kapcsolatai: Németország – Bad Urach, Lengyelország – Brzeg, Románia – Banffyhunad, Udmurtia – Jukamenszkojei Adminisztráció

Enyingen keresztül nem közlekedik személyvonat. Mezőhidvég és Lepsény között a vonatforgalom még biztosítható, de a pályát fel kellene újítani. Az utasokat jelenleg vonatpótló buszokkal szállítják. Tehervonatok időszakosan közlekednek, a környék üzemeltetőinek igénye szerint.

A városban a közművek kiépítettsége viszonylag jó, a szennyvíz kivételével (5%) mindegyik 80% felett van. A települési hulladékok gyűjtését, szállítását a siófoki székhelyű Zöldfok Rt. végzi.

A közigazgatás a Polgármesteri Hivatal, valamint a Rendőrkapitányság feladata. A hivatalban találhatjuk a Körzeti Gyámügyi Hivatalt és a Körzeti Építési hatóságot. Ide tartozik még az Okmányiroda is, ami 2000. október 31-e óta négy fővel, külön épületben működik.

A város infrastrukturális ellátottságához hozzátartozik még a Tourinform iroda, az Idősek otthona, a Munkaügyi Központ, a Postahivatal, a Volán kirendeltség, és a Vöröskereszt. A Tourinform iroda 1997 április 17.-e óta működik. Ez volt a

megye második ilyen jellegű intézménye. Magyarországi programok, szállások, turisztikai lehetőségek népszerűsítése és ismertetése mellett, rendezvények szervezésében és sok más hasznos dologban nyújtanak segítséget a dolgozók. A Munkaügyi központ dolgozói a környező településeken élő munkanélkülieknek is segítséget nyújtanak. Sajnos ezen emberek száma térségünkben igen magas. 1998-ban jött létre településünkön az Egyesített Szociális Intézmény, mely a gyermekkortól kezdődően az időskorúak ellátásáig végzi szociális szolgáltatását. Ez az intézmény az egyetlen szociális ellátó, ami önkormányzati tulajdonú.

Az Önkormányzat 2002. évi költségvetése szerint a legtöbb pénzt a szolgáltató intézmény és szakfelszerelés fejlesztésére költik (felszíni csapadék elvezetés, járdaépítés, javítás, ivóvíz kiépítése stb.), ezt követi a Polgármesteri Hivatal fejlesztése, majd a Török Bálint Általános Iskola fejlesztése. Legutolsó helyen áll a Napköziotthonos Óvoda fejlesztése áll, ahol az eszközök és játékok beszerzésére 400 ezer Ft-ot költ az Önkormányzat.

VAS GEREKEN
VÁROSI KÖNYVTÁR

3. 2 A település természeti adottságai

A város a viszonylag keskeny és hosszú háton nyugszik, mely Balatonaligától a Sió és a Kabóka (Csíkgát-patak) egyesüléséig nyúlik. E hátat földrajztudományunk Enyingi hátnak nevez. A Siófok-Balatonszabadi süllyedékterülettől igen határozottan észrevehető északnyugat-délkelet irányú vetősík választja el. A Kabóka völgyétől pedig egy északkelet-délnyugat irányú vetődés határolja el északkeleti oldalát. Ez a hát 40-50 méter relatív magasságú, és délkelet felől északnyugati irányba magasodik. A Balaton-árok peremén, már városunk határvonalán kívül meredeken válnak le vidékünk fekvését alkotó pliocén rétegek. Minden részről aránylag jóval alacsonyabb fiatal süllyedékterülettel, valamint kimélyített folyóvölgyekkel érintkezik. Átlagos tengerszint feletti magassága 150-160 méter között váltakozik. A hát felszínének alapját pleisztocén üledékek alkotják, melyekre folyóvízi üledék és lösztakaró borul. A pliocén homokos, agyagos rétegek a Balaton partja közelében kerültek nagyobb tengerszint feletti magasságba. Délkelet felé fokozatosan mélyebbre

süllyedtek a pleisztocén üledékek, és a Sió-Kabóka összefolyásánál már alig emelkednek az alluvium fölé. A lösztakaró a délkeleti oldalon a 8-10 méter vastagságot is eléri. A pliocén kor végén vagy az ópleisztocén korban ez a vidék még a környezeténél mélyebb fekvésű volt, vagyis a helyén széles völgy húzódott. Ebben a völgyben jelentős folyóvízi erózió ment végbe. A hát szélei felé a kavicsanyag fokozatosan elvékonyodik, vagyis mederszelvényt mutat. A kavicsok erősen mállottak és mészkérgesedtek. A hát alacsonyabb részeit, lejtőit a lösz alatt finomabb folyóvízi hordalék borítja. Ennek anyaga aprókavicsos homok és ez a magasabb területeken már nem mutatható ki. A hát kiemelkedése még napjainkban is megfigyelhető. Már az újpleisztocén előtt elkezdődött a táj északnyugati részein a löszlerakódás. A délkeleti ereszkedőkön jégkorszaki lösz képződött nagyobb vastagságban. A térség hát jellege részben az ópleisztocén óta folyamatban lévő kiemelkedés, részben pedig a Balaton-árok újpleisztocén lesüllyedése és a Sió valamint a Kabóka völgyének postglaciális kimélyülése révén alakult ki. A Kustyánhegy (157 méter) lösszel vastagon borított északkeleti lejtőjét az Enyingtől hátraharapódzó száraz völgy szabdalta fel. A Kabókavölgyében folyó patakot Enyingig Kabókának, Enyingtől délre Csíkgátnak nevezik. A patak 26, 5 kilométer hosszú, abszolút esése 71 méter. Enyingnél halastavakat is létesítettek, amik nagy része ma már magántulajdonban van.

3. 3 Kultúra és oktatás

3. 3. 1 Művelődési Ház

A Művelődési ház épülete hosszú múltra tekint vissza. Már 1945 előtt is állt ez az építmény. Természetesen nem ebben a formában és nem is ezt a célt szolgálta, mint ma. A II. világháború előtt úri kaszinóként, majd gyakorlati teremként szolgálta az itt élő lakosságot. A kaszinó uradalmi tisztek és járási hivatalnokok egyletének adott otthont. A Művelődési Ház körülbelül 1970 óta működik itt, előtte a régi technika teremben kapott helyet ez a fontos intézmény. Mai formája 1992-től létezik, ugyanis akkor adták át felújítva az épületet, mely

így már 250 főt képes befogadni. Rengeteg fontos rendezvény és szabadidős program megrendezésének ad kitűnő helyet az objektum. A legfiatalabb korosztálytól a legidősebbekig mindenki megtalálja itt a kedvére való elfoglaltságot. Az általános- és középiskolások néptánc-, társastánc- és mazsorett oktatást vehetnek igénybe. Hetente egyszer összegyűlnek az idősebbek is, a nyugdíjasklub összejövételein vitathatják meg ügyes-bajos dolgaikat. Az arra rászorulóknak a mozgáskorlátozottak számára rendszeresített gyógytornán is részt vehetnek. Ezeken kívül rendeznek még konferenciákat, bálakat, előadásokat, amiken mindig változó létszámmal jelenik meg a lakosság apraja-nagyja. A Művelődési Házhoz hozzá tartozik egy pincehelyiség és egy galéria rész is. Előbbit mindig igény szerint adják ki, tartanak itt termékbemutatót és osztálytalálkozót egyaránt. Az emeleten kiállításokat rendeznek, többnyire festményekből és amatőr művészek alkotásaiból. Az itt dolgozó személyzet szervezi az augusztus 20.-ai rendezvényeket, valamint a nagy sikert aratott és rengeteg látogatót vonzó Muzsikáló Kastélykert programjait. Előzőt az úgynevezett „Cifrakert”-ben, a szabadtéri színpadon szokták megrendezni. Ennek alapterülete 138m², nézőterén több mint ezer ülőhely van. Remélem, hogy a „Művház” és az itt dolgozó emberek mindig ilyen hatékonyan fogják ellátni feladatukat.

3. 3. 2 Vas Gereben Városi Könyvtár

Úgyszintén Enying kulturális életét szolgálja a II. világháborúig az úri kaszinó könyvtáraként működő Vas Gereben Városi Könyvtár. 1953 októberétől, mint járási könyvtár van jelen az épület az enyingi lakosok életében. Rövid fennállás után már 1954 januárjától Vas Gereben néven önálló intézményként működött. Ez a lendületes fejlődés 1961-ben megtorpant. Ezután a könyvtár ötször költözött egyik helyről a másikra. Végül 1994 áprilisában nyitott meg jelenlegi helyén, mely a sok közül nem mondható a legideálisabbnak. Az enyingi könyvtár három helyen folytat jelenleg kölcsönzést úgynevezett fiókkönyvtárakkal. Ezek összes alapterülete 326 m², ebből

városunké 270 m². 2001-ben a beiratkozott olvasók száma 1164 fő volt, ebből 486 volt gyermek olvasó. 2001. december 31-én a könyv és bekötött időszakos kiadványok száma 33 ezer volt. Ezen kívül lehet még itt CD-t, videokazettát és multimédiás anyagokat is kölcsönözni. Az intézmény különböző oktatási és kulturális programoknak ad otthont. Tartanak itt rajzkiállítást, könyvkiállítást, két évente zenés irodalmi összeállítást, irodalomtörténész előadássorozatot, előadói és szerzői estet, versmondó versenyt, vetélkedőket és könyvtárhasználati órákat. Az ott dolgozók alkalmanként versírási pályázatokat is meghirdetnek.

Az intézmény berendezéseinek jelentős része pályázatok útján gyűlt össze. A könyvtárosok nagy gondot fordítanak arra, hogy egyetlen olyan pályázatról sem maradjanak le, ami egy kicsit is elősegíthetné az intézmény fejlődését.

1997 óta szinte minden évben nyernek különböző dolgokat:

1997: -számítástechnikai fejlesztésre 250 ezer forint, melyből egy komplett számítógépet vásároltak.

1998: -riasztó berendezés

-150 ezer forint nyereség a gyermekkönyvtári állomány fejlesztésére

-egy éves Internet előfizetés

1998-ban a könyvtárnak sikerült saját pénzből még egy számítógépet vásárolnia.

1999: -az 1998-as Internet előfizetés meghosszabbítása egy évvel

2000-ben az intézmény nem vett részt egyetlen pályázatban sem, mert mindig volt valamilyen kikötés, aminek nem feleltek meg.

2001: -500 ezer forint, melyből fénymásolót vásároltak

-500 ezer forint zenei szolgáltatások fejlesztésére
(házimozi rendszer)

-200 ezer forint bútorgyártás céljára (polcok)

-250 ezer forint számítástechnikai fejlesztésre
(számítógépes konfiguráció, szkennerek)

2001-ben a Széchenyi-terv alapján is pályázott a könyvtár. 2 millió 65 ezer forintot nyertek, melyet szintén számítástechnikai fejlesztésre hasznosítanak. Hat darab gépet és egy hálózati nyomtatót vásárolnak a pénzből, valamint kiépítik a

helyi hálózatot, bekötik a bérelt vonalat, egy évig használhatják ingyen az Internetet, és egy könyvtárost küldhetnek továbbképzésre. Ennek fejében 60 főt számítógépes és Internethasználói képzésben kell részesíteni, összesen 10×20 órában. Úgy gondolom, hogy ez a rengeteg pályázati nyereség, a könyvállomány mennyisége, valamint a könyvtárból kölcsönző emberek száma mind azt igazolja, hogy az itt dolgozó emberek minden erejükkel és tudásukkal azon vannak, hogy sokkal szebbé és jobbra varázsolják ezt az intézményt, valamint Enying kulturális életét.

3. 3. 3 Tinódi Lantos Sebestyén Református Zeneiskola

Az igazság az, hogy ezt az intézményt mind az oktatásnál, mind városunk kulturális életénél megemlíthetjük. Az ország első református zeneiskolája található Enyingen. Erre azt hiszem, büszkék is lehetünk. Az intézményt 1938-ban építették, 1948-ig református iskolaként működött, majd ebben az évben államosították. Végül mégiscsak visszakerült az egyház tulajdonába. Átalakítások és restaurálások hosszas sora után láthatjuk az épület mai arculatát. Az iskolában zeneoktatás folyik, de a 2002/2003-as tanévtől egy általános iskolai rendszerű képzést is indítanak, négy alsó tagozatos osztállyal. Ez annyiban lesz másabb az állami iskoláknál, hogy a délelőtti tanítás mellett a diákoknak délutáni zeneórákon és hittanórán is rész kell venniük. Véleményem szerint előnyt jelent számukra az, hogy a jelentkezők között nem csak a református vallásúakat várják, hanem a más gyülekezetekhez tartozó kisiskolásokat is. Sok programmal és rendezvénnyel várják az itt lakó embereket és a környéken élőket is. Kínálatuk között szerepelnek képzőművészeti kiállítások, házikoncertek, orgonahangversenyek, komolyzenei koncertek, hangverseny sorozatok, kórustalálkozók valamint néptánc. Ez a kis intézmény oktatást, szórakozást és kultúrát egyaránt magába foglal. Sok embernek nyújt a városban kellemes és egyben hasznos időtöltést.

Enying kulturális életéhez hozzátartoznak az állami ünnepek rendezvényei, melyeken mindig kitűnő programokkal várják a rendezők a lakosságot. A Török Bálint emléknap keretein belül kulturális rendezvények, komolyzenei programok, és hagyományőrző lovasverseny kerül megrendezésre. Ennek időpontja mindig szeptember hónapra esik. Minden évben meghirdetik a „Virágos Enyingért” versenyt, melyen a helyezetteket pénznyereménnyel és más ajándékokkal jutalmazzák. „Talán” ennél a témakörnél említhetjük meg a kabókapusztai Varga-tanyát. Azért „talán”, mert a család nagyban bekapcsolódik a város kulturális életébe, viszont amivel foglalkoznak, az inkább a sporthoz kapcsolódik. Gyönyörű tanyájukon kitűnő programokkal várják a lovagolni és pihenni vágyókat. Városunk kulturális életének nagy hiányossága a mozi és a fiatalok számára egy zenés szórakozóhely. Mindegyik volt már jelen Enying életében, de megszűntek. Azt hiszem, hogy ezek egyáltalán nem elérhetetlen dolgok. Talán hamarosan ezeket a dolgokat is élvezhetjük.

3. 3. 4 Török Bálint Általános Iskola

A Török Bálint Általános Iskola 2 éve viseli ezt a nevet. Előtte Enyingi Általános Iskola néven ismerte a falu minden polgára. Iskolák mindig is voltak városunkban. 1948-ig, mint felekezeti iskolák működtek ezek az intézmények. Az államosítás után I. és II. számú iskolaként voltak jelen az itt lakók életében, melyek közül a Társulati Polgári iskola az I. számúba olvadt bele. 1951-ben ezt az épületet Körzeti iskolává nyilvánították. 1952-ben, az Erzsébet ligetben is építettek egy iskolát, mely még ma is üzemel. 1958-tól már napközis otthonok és tanulószobák is szolgálták a diákokat. A mai iskola 1961-től van ebben az épületben, előtte a Járási Tanács épülete volt. 1963-ban megnyitották az Enyingi Gimnázium és Mezőgazdasági Gépszerelő Szakközépiskolát, ami az általános iskolával közös igazgatás alatt működött. Ez az intézmény 1979-ben megszűnt, azt hiszem az itt élők nagy bánatára. Innentől kezdve jó néhány évig csak általános iskola működött városunkban, mely nagy léptékkal haladt előre a fejlődés útján. Ez abból is látszik, hogy a 1980-as években egy új szárnyat

építettek az iskolához, melyben nyolc tantermet helyeztek el. Régóta hozzá tartozik az iskolához a tornaterem épülete is. Ezt ma már nem csak az általános iskolások, hanem a középiskolások is használják. Ma már ide kell sorolnunk a Balatonbozsoki és az Erzsébet Ligeti Általános Iskolát is. Utóbbiban az eltérő értelmi képességűek nevelése történik, alsó és felső tagozattal, néhol összevonoz osztályokkal. Ami egy kívülálló számára hátrányként tűnhet fel, talán az, hogy az eddig 4×4 felsős osztállyal működő intézmény ma már csak három osztályt indít minden évfolyamon. Ez a kis, alsós gyerekeknek azért jelent hátrulütöt, mert az addig összeszokott csapatukat megbolygatják. Talán egyszer ez is vissza fog állni a-számomra és biztosan mások számára is-megszokott kerékvágásba, munkalehetőséget teremtve még több pedagógusnak. A Török Bálint Általános Iskola keretein belül 16 alsós osztály, 12 felsős osztály és ifjúsági tagozatosok oktatása folyik. Német és angol nyelvet tanítanak, felsősöknek emelt óraszámban is. Alsó tagozaton ugyancsak emelt óraszámban testnevelés oktatás történik. Ez egy-külön a számukra kialakított-tornaszobában történik. Ezeken kívül ennek kar és minden más szakkör megtalálható az iskola kínálatában. Számítástechnika óráik csak a 7. és 8. osztályosoknak van. Az ifjúsági tagozatosok hetente kétszer járnak iskolába, majd május végén egy osztályozó vizsgával fejezhetik be az évet. Az iskola egy pályázat segítségével 2002. nyarán elkezdheti a tornaterem felújítását. Saját étkezdével is rendelkezik az épület, melynek irányítása magánkézben van. A továbbtanuló diákok száma is tanúsítja az itt folyó oktatás hatékonyságát. Saját bőrömön tapasztaltam az itt tanító tanárok kedvességét és szigorát egyaránt. Én már tudom, hogy ez mind értünk volt. Azért hogy ember váljék belőlünk. Ez ma sem lehet másként, mert az akkori pedagógusok nagy része még ma is tanít.

3. 3. 5 Bocsor István Gimnázium

2000. szeptember 1-én nyitották meg ismét Enyingen a gimnázium kapuit. Lassan két éve tehát, hogy ismét büszkélkedhetünk szakközépiskolával. Nevét az Enyingen született Bocsor Istvánról kapta. 10 tanteremben, 15 tanárral és több

száz diákkal folyik a képzés. Van itt általános tantervű gimnáziumi képzés, szakmunkások szakközépiskolája, dolgozók gimnáziuma intenzív nappali tagozaton, valamint dolgozók gimnáziuma esti és levelező tagozaton. Azt hiszem, hogy ezzel a felsorolással sok mindent elárultam erről az intézményről. Azt biztosan, hogy az enyingi lakosok mindegyik korosztályát próbálja kiszolgálni. Azzal, hogy nem csak nappali tagozaton folytat oktatást, egy előrelépést biztosít azok számára is, akik valamivel később jöttek rá a tanulás hasznosságára. A nappali tagozaton fakultatív tantárgyként felvehetik a diákok az utazás-turizmus és informatika tantárgyakat. Utóbbit csoportbontásban tanítják, külön számítástechnika teremben, ahol 22 gép és egy szervergép van hasznára a tanulóknak. A sok más mellett itt még az utazás-turizmus is választható tantárgya az érettségizőknek. Idegen nyelv oktatás is folyik az intézményben, a nebulóknak az angol és a német nyelvvel egyaránt meg kell küzdeniük a négy év során. A tanulók étkeztetése az általános iskolában történik. Amit hiányosságként fedezhetünk fel, hogy az iskolának nincs büféje. Úgy gondolom, hogy ennek a gimnáziumnak a létrehozása óriási lépést jelent a város fejlődésében. Itt kell megjegyezni azt, hogy nem csak enyingiek használják ki ezt az óriási lehetőséget. A környékről sokan járnak ide tanulni, de vannak diákok a megyeszékhelyről, sőt más megyéből is.

Az oktatásnál meg kell említeni, hogy Enyingen volt ipari Tanonciskola, Ezüstkalászos gazdatanfolyam, valamint Téli Gazdasági Iskola is. A Tanonciskolában közműveseket, cipészeket, cukrászokat és asztalosokat faragtak az ifjú diákokból. Ezek mindegyike megszűnt az 1940-es évek elején. 1938-ig pedig izraelita iskola is működött városunkban, de az elnéptelenedés miatt ez is felbomlott.

3. 3. 6 Városi Óvoda

Az óvoda 1898-ban létesült, Both Vilma óvónő alapította. Jelenleg három épületben kilenc csoport van. A gyerekek összesen 274-en vannak, őket 35 főnyi személyzet szolgálja ki. 2000-ig négy épületben folyt a nevelés. A negyedik

intézményből mára a csökkentett munkaképességű lakosoknak alakítottak ki munkahelyet, akik élelmiszert csomagolnak, és szőnyeget szőnek.

3. 3. 7 Városi Bölcsőde

Az enyingi bölcsődét 1958-ban adták át. A gyerekek két csoportba vannak elosztva. Az egyik a tipegő, a másik pedig a kisóvodás csoport. A létesítmény 20 férőhelyes és mindig telítve van. A város legkisebbeivel 8 fő foglalkozik minden hétköznapi.

3. 4 Enying sporttörténete

Ezt a témakört a megszokottól eltérően nem a szakirodalomból, hanem a szájhagyomány útján át dolgoztam fel. A gyökök a II. világháború utánig nyúlnak vissza. Magyarországon a legtöbb sportegyesület a II. világháború után alakult. Enying város sportegyesülete – EVSE – 1948-ban lett alapítva. Kezdetben csak futballszakosztállyal működött. Ennek az időszaknak a sportéletét alapvetően a labdarúgás határozta meg Enyingen. Aztán egy agilis testnevelő tanár és kitűnő sportember került az Enyingi sportélet vérkeringésébe. Oktatott és nevelt, összefogta a diákokat, megismertette és megkedveltette velük a sportot. Sokféle ismeretet nyújtott, amellyel kiegészítette a város sportját, megdöntötte a foci monopóliumát. Kézilabdacsapatok alakultak, melyek iskolák közt és megyei bajnokságokon szerepeltek. Tornászpalántákat nevelt, akik méltán helytálltak a versenyeken. Kiváló sportszakember volt, akinek az emlékére évente emléktornát rendezünk. Az évek folyamán az EVSE fokozatosan kibővült. Ma négy szakosztállyal működik: férfi labdarúgás, női labdarúgás, asztalitenisz, karate. A kézilabda csak, mint „átmeneti” szakosztály működött. A gyökereinkben megtalálható az 1950-es években virágkorát élte, de napjainkra kiesett az EVSE szakosztályai közül. A régi gyökereinket megtartva városunk sportarculatát a labdarúgás határozza meg. A férfi szakosztály mellé 1998-ban megalakult a női labdarúgó szakosztály is. Kezdetben hobbycsapatként

szerepelt különböző kupákon, megyei versenyeken. Gyorsan kinőtte magát és pár éven belül az NB I teremlabdarúgó bajnokságban szerepeltek a lányok. E mellett folyamatosan részt vesznek országos rendezésű tornákon és kupákon is. Sok éremmel és kupával gyarapították Enying város éremkészletét. A férfi csapat ma a megyei III. osztályban szerepel. A történelem folyamán a legmagasabb osztály, amiben játszottak, NB III. volt. Asztalitenisz csapatunk is az élmezőnyben van a megyei bajnokságokban. Középiskolás koromban én is aktív játékos voltam, nagy örömmel és kemény edzésekkel nyertem a versenyeket. A karate szakosztály is sok gyermekkel foglalkozik, közülük országos szintű versenyzők kerülnek ki. De ne feledkezzünk meg anyáink korosztályáról sem. Nekik is lehetőségük van sportolni, mozogni. Rekreációs szinten aerobic és konditorna is szerepel városunk sportjának étlapján. Ebben az évben napvilágot látott a Bozsik-program. Ez a program a labdarúgó utánpótlás neveléssel foglalkozik. rengeteg juttatásban részesülnek az egyesületek, akik csatlakoztak ehhez, köztük az EVSE is. Minden szakember tudja, hogy a legnagyobb hangsúly az utánpótláson, a gyermekeinken van. Sok lehetőség van még városunkban, melyek kiaknázásához agilis sportszakemberekre és testnevelőkre van szükség. Ez megvalósulni látszik, és remélem, hogy az én gyermekem előtt már nagyobb lehetőségek állnak majd.

3. 5 Egészségügy

Szintén a Batthyányak építették 1820. körül a klasszicista stílusú kastélyt. Az épületet később a Csekolicsok birtokolták, abban az időben az ő nevüket viselte az intézmény. Ma már ismét a Batthyány nevet használjuk. Az épület 6+3+6 tengelyes, középrésze háromszögű oromzatos, két hátranyúló szárnya földszintes. 1897-es adatok szerint az épületben kilenc szoba volt, melyek berendezése egyszerű és egyforma. 1912-ben az úrnak már írószobája, hálószobája, szalonja, vörös szalonja és fürdőszobája volt. Ezen kívül létezett még az épületben komornaszoba, leányszoba, hidegkonyha, valamint mosókonyha is. A berendezett főúri háztartás új munkaalkalmakat teremtett.

Ennek az lett az eredménye, hogy a kisiparosok száma megszorodott a településen. 1961-ben, eklektikus stílusban újjáépítették. Eerre azért volt szükség, mert a II. világháborúban romossá vált. 1962. november 1-én elkészült a déli szárny, innentől kezdve rendelőintézetként funkcionált az épület. Ekkor 30 fő dolgozott itt, Dr. Berki Károly vezetése alatt. Belgyógyászati, sebészeti, gyermekgyógyászati, csecsemőgondozói, laboratóriumi és röntgen kezeléseket vehetett igénybe a lakosság. 1964. július 13-án adták át a teljes épületet, azóta is ezt a célt szolgálja. 1978-tól a Rendelőintézet a Székesfehérvári kórházzal került szervezeti egységbe, ez a mai napig így van. 1984-ben 89 fő dolgozott a gyógyintézetben. Ma Enyingnek öt háziorvosa van, és mindegyik mellett dolgozik egy asszisztens. A sebészetben, reumatológiában, tüdőgondozóban, fogászatban, laborban, fizikoterápiában és belgyógyászatban minden nap rendelnek az orvosok. A szemészeti-, nőgyógyászati-, bőrgyógyászati-, valamint ideggondozói rendeléseket csak heti két alkalommal vehetik igénybe a lakosok. A város első egészségügyi objektuma, az 1942-ben épült Tüdőgondozó Intézet. Ez 1953-ban átalakult egy 16 ágyas szülőotthonná, majd 1982-től ismét tüdőgondozó lett. Ebben az épületben kapott helyet az éjszakai, valamint hétvégi orvosi ügyelet is. Ezt a tevékenységet kitűnő szakemberek látják el nap, mint nap. A kastély történeti érdekessége, hogy a II. világháború végén itt talált menedéket a Nobel-díjas Szent Györgyi Albert. Mellszobra látható a Rendelőintézet előtti zöld területen. Mindenki tudja, hogy milyen helyzetben van hazánkban az egészségügy. Ez Enyingen sincs másként. Az itt dolgozók ennek ellenére is minden erejükkel és tudásukkal szolgálják a város lakosságát, valamint a környéken élőket is. Az egészségüghöz hozzátartozik az Országos Mentőszolgálat Mentőállomása, a balatonbozsoki orvosi rendelő, az Egészségügyi és Készletgazdálkodási Intézet és a gyógyszerárak is. A mentőállomás közvetlenül a Rendelőintézet mellett található. Az itt dolgozó mentősök Igartól Lepsényig ellátják a rászorulókat. A városban jelenleg két gyógyszerár üzemel, de hamarosan elkészül a harmadik is. A környék lakóit településünk gyógyszerárak látják el.

3. 6 Vallási élet

3. 6. 1 Nepomuki Szent János római katolikus templom

A templomot herceg Batthyány Fülöp építtette. Az alapkövetétel 1838. július 16-án volt. Az épületet Pichl Vilmos bécsi építőmester tervezte és Vojtha Ferenc enyingi építőmester építtette. A teljes épület 1841-ben készült el, klasszicista stílusban. A templomi beldíszítmények: három oltárkép, melyekből a főoltárkép Nepomuki Szent Jánost ábrázolja. Ezt Karl Mauer festette 1840-ben, Bécsben. A másodikon Szűz Mária látható. Ez szintén Bécsből származik, alkotója Friedrich Schilker. A harmadik oltárkép IX. Lajos francia királyt jeleníti meg. Ő az ácsok és kőfaragók védőszentje. Ez a kép is Bécsben készült 1840-ben. Ugyanezen évben készült még el az orgona, valamint toronyóra is. A főoltár és a szószék puhafából készült, a keresztlő kút piros márvány, ezt réztető fedi. A templom nagyharangját Schandt András öntötte Pesten 1839-ben. Ezt herceg Batthyány Fülöp készítette édesanyja végrendeletéből. A második harang 1793-ban készült. A harmadik harangot a herceg édesapja rendeletéből készítette. Tetőzetének gerendaszerkezetét példaként tanítják a műegyetemen. Padjait Baumkirchner Béla asztalosmester nagyapja formálta, akit külön emiatt hozattak Enyingre Ausztriából. A templom római vonásokat visel, mert talapzata lábazatra épült. Ezen a lábazon hat toskán oszlop áll. Az oszlopfő fordított elrendezésű. A tornyot lépcsőzetes magaslatra helyezték a homlokzat felé, mely egy tipikus görög építészeti megoldás. Római jellegzetesség a hossz tengelyre történő falvezetés szimmetriája, a tengely félköríves lezárása, a nagy, a hatalmas kifejezése, valamint a díszítmények változatossága, gazdagsága. A templom kazettás dongaboltozatra épült, ami minden egyéb díszletet felülmúl. Joggal lehetünk büszkéek erre a több, mint 150 éves templomra, Enying legszebb épületére. Sokszor láttam, hogy átutazók állnak meg azért, hogy ezt az építményt megnézzék, lefényképezzék. Azt hiszem, ez sok mindent elárul. A templom élete is gazdag. Dózsa István plébános úr gondoskodik arról, hogy a hívők életét szebbé és változatosabbá tegye. Hittant oktat a gyerekeknek, vasárnaponként misét tart és nem múlik el egy ünnep sem anélkül, hogy valamilyen módon meg

ne emlékeznének róla. Véleményem szerint már régóta várt a lakosság egy ilyen emberre.

3. 6. 2 Református templom

A templom 1789-1792 között épült. Előterében a Török Bálint kopjafa látható, amit Gál János faragó művész készített. 1846-ban a tornyot veres rézzel fedték be, új harangot öntöttek és a toronyban órát helyeztek el. Ezeket a II. világháború után újjá kellett építeni. Az orgona 1887-ben került a templomba. A gyülekezetnek ma 2000 tagja van. A lelkipásztor 1979. óta Hajdú Zoltán. 1999-ben került sor a kistemplom felújítására, ahova kézzel faragott új szószék került, valamint a parókia külső tatarozására. Református papunk sem hagyja a hívőket unatkozni. Minden vasárnap istentiszteletet tart, minden héten van bibliaóra, iskolai évben, három csoportban hittanoktatás, konfirmáció előkészítő heti rendszerességgel és minden hónap első vasárnapján társalkodó délután a gyülekezeti tagok részére. Az Ő hatáskörük alá tartozik a zeneiskola is. Ez is csak azt bizonyítja, hogy a tiszteletes úr és családja is minden erejükkel és tudásukkal azon fáradoznak, hogy Enying életét még szebbé tegyék.

3. 6. 3 Evangélikus templom

A templomot 1938-ban építették. 28 egyházadót fizető gyülekezeti tagja van. Kezdetben a Siófoki Evangélikus Egyház társegyházaként működött. Ma a Lajoskomáromi Evangélikus gyülekezetéhez tartozik. Ez egy fiatal templom, nincs olyan múltja, mint másik két templomunknak. Az istentiszteletek viszont itt sincsenek másként, vasárnaponként itt is összegyűlnek a hívők.

3. 7 Mezőgazdaság, ipar, kereskedelem

Mezőgazdaság

Enying alapvetően egy mezőgazdasági jellegű város. Ezen a téren nagyon szép múltja van. Sajnos ez a jelenre már nem mondható. A településen jelen lévő cégek-néhány kivételtől eltekintve- fokozatosan mennek tönkre. Ennek az a következménye, hogy a dolgozóknak fel kell mondani. Így egyre több a munkanélküli. Az Enyingen jelen lévő mezőgazdasági cégek: a Fertilia, a Mezőgazdasági Szövetkezeti Rt., az IKR Agrokémia Kft., a Cornexi Rt., az Enyingi Agrár Rt. És az Alsótekeresi Faiskola Kft. Ezek közül a Mezőszöv Rt. Jelenleg felszámolás alatt van. A Cerbona Rt.(malom üzem) március 29.-ével megszűnt. Azt hiszem ez sokat elárul Enying illetően helyzetéről. Ilyenkor elgondolkodom azon, hogy vajon mi történhetett? Mi lehet annak az oka, hogy két ekkora cég kénytelen bezárni kapuit. Két olyan intézmény, ami már több évtizede jelen van Enying életében, több száz munkalehetőséget biztosítva az itt élőknek. Remélem, hogy ez a helyzet javulni fog, és nem tovább romlani.

Ipar

Enying nem kifejezetten ipari jellegű település. A Videoton holding Rt-n és a Techno Car Rt-n kívül nincsenek itt nagyobb ipari üzemek. Az eddig jelen lévő Cipőfelsőrész készítő Kft. A 2002. évben megszűnt. A Videoton is folyamatosan mond fel a dolgozóknak. A rugóüzem pedig nem egy túl nagy cég, így nem is biztosít sok embernek munkát. Sajnos ez is egy olyan része Enying életének, ami inkább visszafelé lépked és nem előre.

Kereskedelem

Enying kereskedelme igazából korlátozódik a mindennapi szükségletekre. Ezt nagyban befolyásolja az, hogy két nagyváros (Székesfehérvár, Siófok) is közel van településünkhöz. A város kereskedelmi egységei az Enyingi Egyesült Áfész tulajdonában vannak, de egyiket sem ő üzemelteti. Mindegyik ki van adva magánvállalkozóknak. Enyingen a 2001. évben 180 kereskedelmi vállalkozás volt. Véleményem szerint ezen a téren is visszafele ballagunk. Sok olyan üzlet megszűnt, aminek nem kellett volna. Olyanok, amikre igény is lenne és egy város életéhez alapvetően hozzátartozna.

4. Befektetési és fejlesztési lehetőségek Enyingen

Enying településalakító adottságai között a vidék jó agrár feltételei, közlekedési összeköttetései, tájak találkozási helyzete, valamint napjainkban a Balatoni Üdülőkörzet háttér szolgáltatásai, az iparfejlesztés, továbbá a hivatali- és általános szolgáltatási tevékenységei a fontosak. Általánosan átmeneti településtípusúnak mondható, ezt tükrözi pillanatnyi településformája, valamint a mérsékelt demográfiai képe is.

Gazdasági – ipari beruházások

Elsősorban a kedvező település-földrajzi elhelyezkedést, a közlekedési kapcsolatokat, az önkormányzati tulajdonú olcsó és széleskörű telephelyválasztékot és a lekötetlen munkaerőforrást lehetne kihasználni.

Ipar: Az ipari fejlesztésnél legfőképp a nagyobb összefüggő ipari zónák kialakíthatóságát, valamint a meglévő ipari telephelyek bővíthetőségét lehetne megragadni. Az Önkormányzat tulajdonában jelentős fejlesztésre alkalmas terület van.

Mezőgazdaság: A mezőgazdaság fejlődését a közeljövőben várhatóan a minőségi fejlesztés, biotermékek, gyümölcs, zöldség, dísznövénykertészet fogja jellemezni.

A számottevő foglalkoztatást eszközölő befektetéseket az Önkormányzat támogatja.

Kereskedelmi-, idegenforgalmi beruházások

A városnak kedvez a számottevő átmenő forgalom (2000. Évi adatok alapján: 9530 egységjármű/nap), a Balaton közelsége (magas árakkal és zsúfolt szolgáltatásokkal szemben konkurencia), valamint a helyi-kistérség turisztikai erőforrásai, melyek széles körben továbbfejleszthetők. Kereskedelmi beruházási telephelyek: kiépületlen városközpont, lakóterületi alközpontok, egyéb főúti menti kereskedelmi beruházások. Intézményi, kereskedelmi, szolgáltató céllal jelentős terület áll rendelkezésre.

Technikai infrastrukturális beruházások

Csatornázás, közlekedési utak építése (Szabadi út, kerékpárút fejlesztési program, Alsótekeresi út, külterületi utak), napvilágot láthat nagyobb összefüggő gazdasági, vagy lakó funkciók megtelepedésének további ellátási szükséglete. Itt említhető meg a hulladéklerakó telep kiépítése.

Lakó célú fejlesztési területek

Legfőbb oka e fejlesztések szükségességének, hogy az enyingi építési telkek iránt nagy az érdeklődés. Mivel az Önkormányzat nem tudja kielégíteni az egyre jelentkező elvárásokat alkalmas telekválasztékkal, így külső befektetőket keres nagyobb területek fejlesztésére. Erre jó példa a Kiserdői lakópark. Az új lakóterület-fejlesztések megvalósulása esetén komoly kiterjedésű új közpark megteremtése válhat indokolttá.

Rekreációs-, sport célú fejlesztési területek

A városban több helyen is kijelölésre kerültek olyan területek, amelyek a rekreációs-és sport tevékenységeket szolgálják, valamint az oktatási intézmények és a környező települések részére sportolási lehetőséget biztosítanak.

Összegzés

Félve álltam neki ennek a dolgozatnak. Azon gondolkodtam, hogy vajon mit lehet írni Enyingről 30 oldalon keresztül. Nem volt olyan nehéz, mint ahogy gondoltam.

Dolgozatomat Fejér megye bemutatásával kezdtem, olyan alapon, hogy haladjunk a nagytól a „kicsiig”. A megye története, földrajza egy kicsit Enyingé is. Az Enyingi kistérség bemutatását azért találtam fontosnak, mert ebből is látszik, hogy városunk egy kisebb régió központja. Ez nyújthatna nekünk olyan előnyöket, amik által sokkal rohamosabb lenne a település fejlődése. Gondolok itt például a kereskedelem fellendülésére. Sajnos Enying ezen a téren nem városhoz méltóan fejlett. Büszkéek lehetünk viszont a város történelmére. Éltek itt Batthyányak, Csekonicsok, Draskovicsok és sok más kiváló ember, akiket egy egész ország ismert és ismer ma is. A település kultúrája véleményem szerint megfelelő jelennel rendelkezik. Sok ember dolgozik azon, hogy sokkal szebbé, változatosabbá és izgalmasabbá tegye a lakosság életét. A „Művház”, a könyvtár, a zeneiskola és sok más intézmény dolgozói fáradoznak azon, hogy színesebbé tegyék mindennapjainkat. Az oktatás terén nagy előrelépést tett a város 2000-ben. Ekkor nyitotta meg ismét kapuit Enyingen a gimnázium. Sportolóinkra is igazán büszkéek lehetünk. Van női NB I-es labdarúgó csapatunk, megyei III. osztályú férfi labdarúgó csapatunk, valamint kiváló asztalitenisz csapatunk is. Látnivalója a városnak nincs túl sok, de ami van az mind maradandó emléket nyújt az erre látogatóknak. A katolikus templom, a református templom, az Árpád szobor -és még sorolhatnám- mind Enying büszkeségei. A mezőgazdaság története az, ami igazán lesújtó. Nagy a múltja, de nagyon silány a jelene. Talán a jövőjén még lehet formálni, és szebbé tenni.

Megpróbáltam mindent valóságként leírni Enyingről. Azt hiszem, hogy ez sikerült is.

Irodalomjegyzék

1. Csizmazia Istvánné: Enying- A település rövid története, Enying, 1984.
Helytörténeti anyag- Vas Gereben Városi Könyvtár
2. Datatrans Internet Kft. 2001.: Fejér megye történelme napjainkban,
<http://www.Fejer.hu/Dokumentum.Cgi?La=Hu&F=tortenelem&P=tortenelem/tortenelem02.html>
3. Degré Alajos: Fejér megyei történeti évkönyv, Fejér Megyei Levéltár,
Székesfehérvár, 1985.
4. Dr. Óvári László polgármester, Szörfi István jegyző: Enying Város
Önkormányzatának 2002. évi költségvetése, Enyingi Hírmondó, XIII.
évf., 1. szám
5. Fülöp Gyula régész: Fejér megye története,
<http://www.fejer.hu/Dokumentum.cgi?La=Hu&F=tortenelem&P=tortenelem/tortenelem01.html>, 2000. 06. 26.
6. Máté Zsuzsanna: Lakóhelyem földrajzi bemutatása, Helytörténeti anyag,
Vas Gereben Városi Könyvtár, Enying
7. Polgármesteri Hivatal: Fejér megye területrendezési terve, Enying, 2000.
8. Vas Gereben Városi Könyvtár: A klasszicista stílusú, római katolikus
műemléktemplom, Helytörténeti anyag, Enying